

AKO KOMUNIKOVAŤ S OBEŤAMI HOAXOV

Pomocník pre rozhovory
o hoaxoch a faktoch

**HOAXY &
POZVODY**

ZASTAVME # HOAXY

PREDHOVOR ZAKLADATEĽA PROJEKTU DAVIDA PÚCHOVSKÉHO

S rozmachom sociálnych sietí, ale aj politického vplyvu dochádza k polarizácii nielen spoločnosti, ale aj jej najmenších jednotiek – rodín. Hoaxy, ktoré cielene, zákerne a vypočítavo pretláčajú algoritmy bezohľadných sociálnych sietí, naštiepavajú vzťahy v rodinách, medzi susedmi i dlhoročnými priateľmi. Bohužiaľ, niektorí z nich natoľko prepadli viere vo falošné správy, že sú schopní vydediť svojich potomkov, prestať navštevovať svojich rodičov alebo venovať svoj všetok čas na hodiny a hodiny tráviace za Facebookom. Pre prípady tých, s ktorými sa ešte dá pracovať, sme pripravili tento stručný manuál – v spolupráci s odborníkmi, nie na základe našich názorov. Verím, že vám dodá nielen iný pohľad na to, ako argumentovať a diskutovať so svojimi najbližšími, ale prinesie vám aj nádej, že nie všetko môže byť stratené, aj keď to tak na prvý pohľad vyzerá.

ÚVOD

Žijeme v náročnej dobe, kde sa bojiškom stáva internet a obeťami často naši najzraniteľnejší – rodičia, starí rodičia a dokonca aj deti. Tím iniciatívy Hoaxy a podvody venuje každodenne úsilie tomu, aby sme pomohli Slovensku čeliť nástrahám hoaxov, dezinformácií a hybridných hrozieb. Uvedomujeme si však, že tento boj nemôžeme vyhrať sami. Vaša podpora a zapojenie sú kľúčové. Zároveň chápeme, aké náročné a vyčerpávajúce môže byť komunikovať s ľuďmi, ktorí uverili dezinformáciám.

S blížiacimi sa sviatkami, kedy sa rodiny stretávajú pri jednom stole, tieto diskusie môžu byť ešte emotívnejšie. Preto sme v spolupráci s rôznymi expertmi a psychológmi pre vás pripravili malý vianočný darček – manuál, ktorý vám pomôže zvládnuť Vianoce bez hoaxov. Veríme, že vám tento sprievodca uľahčí rozhovory a pomôže obnoviť porozumenie vo vašich vzťahoch.

KAPITOLA 1: AKO SA HÝBAŤ VO VODÁCH INTERNETU?

V dnešnej dobe sú sociálne siete kľúčovým nástrojom na získavanie informácií, formovanie názorov a komunikáciu s okolím. Z pôvodne jednoduchého priestoru pre spojenie rodiny a priateľov sa však sociálne médiá premenili aj na bojiško informačnej vojny. Napriek úsiliu medzinárodných inštitúcií ako Európska únia zameranému na zabránenie šíreniu dezinformácií zostávajú platformy slabo regulované. Správcovia sietí tak nenesú zodpovednosť za obsah, ktorý sa na nich šíri.

Aby sme mohli pochopiť ľudí, ktorí podľahli konšpiráciám, musíme najprv pochopiť samotné sociálne siete.

Sociálne siete boli vytvorené s cieľom spájať ľudí na celom svete. Hoci to na prvý pohľad znie ideálne, pravda je zložitejšia. Primárnym cieľom sociálnych sietí je generovať zisk – a k tomu potrebujú, aby ste na ich platformách strávili čo najviac času. Prostredníctvom **algoritmov**, sofistikovaných softvérov, sledujú vaše správanie a prispôsobujú obsah tak, aby vás zaujal a udržal vás čo najdlhšie v online priestore.

Ako tieto algoritmy fungujú? Základnou úlohou algoritmov je udržať vašu pozornosť. Analyzujú, čo lajkujete, komentujete či zdieľate, ale tým sa to nekončí. Algoritmy hodnotia aj to, koľko času venujete príspevkom, aký máte vzťah s ich autormi alebo na aké odkazy klikáte. Na základe týchto signálov vám poskytujú **personalizovaný obsah**, ktorý vás má zaujať – často ponúkajú extrémnejšie verzie toho, čo ste už videli, aby ste zostali ešte dlhšie.

Problém nastáva, keď algoritmy vedú k radikalizácii. Začnete sledovaním neškodného obsahu, napríklad o zdraví, no algoritmus vás postupne nasmeruje na extrémnejší obsah, ako sú konšpiračné teórie. Podobne vznikajú aj **ozvenové komory** (echo chambers). Ide o situáciu, keď algoritmy okolo vás vytvoria informačnú bublinu – neustále vám ponúkajú obsah, ktorý podporuje vaše už existujúce názory, a minimalizujú prístup k odlišným perspektívam. To spôsobuje, že si utvrdzujete svoje presvedčenia a postupne strácate schopnosť kriticky vnímať iné pohľady.

Môžeme si náš algoritmus vychovať alebo resetovať? Na toto sa možno pýtate pri čítaní tohto manuálu. Aj keď sú algoritmy vysoko sofistikované a komplexné, je možné ich čiastočne zmeniť, aby vám ponúkali **vyváženejší obsah**. Algoritmy hrajú veľkú rolu v tom, čo vidíte na sociálnych sieťach, no do určitej miery to máme sami v rukách a vieme si proaktívne nastaviť, čo chceme na našich užívateľských rozhraniach vidieť. Tu uvádzame niektoré kroky, ako „vychovať“ svoj algoritmus:

- Prestaňte lajkovať alebo zdieľať obsah, ktorý považujete za zavádzajúci.
- Proaktívne využívajte funkciu „skryť“ na filtrovanie nevhodného obsahu.
- Skontrolujte, koho sledujete a odstráňte profily šíriace zavádzajúci obsah.

Čo však robiť, ak chcete pomôcť svojim blízkym, ktorí sledujú konšpiračné stránky? Často vzniká otázka, či je dobré zasiahnuť a bez ich vedomia im zrušiť sledovanie takýchto stránok. Naša odpoveď je jasná: **NIE**. Takéto netransparentné zásahy môžu spôsobiť, že vaši rodinní príslušníci stratia vašu dôveru. Namiesto toho odporúčame viesť otvorený a úprimný dialóg. Skúste sa ich spýtať:

- **„Prečo sleduješ tento profil?“**
- **„Akú emóciu cítiš, keď pozeráš videá od tohto profilu?“**
- **„Myslíš si, že tieto profily sú hodnovernými zdrojmi informácií?“**

Skreslenie reality na sociálnych sieťach

Mnoho z nás si formuje svoje názory a presvedčenia na základe obsahu, ktorý sledujeme na sociálnych sieťach. Niektorí uprednostňujú čítanie dlhých statusov, iní sa zameriavajú na komentárové sekcie. Dá sa však na tieto dojmy spoľahnúť? Rozhodne nie.

Sociálne siete vytvárajú takzvanú **ilúziu väčšiny** – máme pocit, že určitý názor je široko akceptovaný len preto, že ho v komentároch vyjadruje veľa ľudí. Je však dôležité uvedomiť si, že medzi tým, čo naznačujú komentáre na sociálnych sieťach, a tým, čo skutočne reflektujú prieskumy verejnej mienky, existuje značná disproporcija.

Sociálne siete nie sú používané rovnomerne. Niektorí ľudia sú na nich mimoriadne aktívni, zatiaľ čo iní ich využívajú len sporadicky. Fanúšikovia určitých názorov či politických strán sú často oveľa hlasnejší a aktívnejší ako ostatní, čo môže skresliť celkový obraz.

Na opačnej strane stoja používatelia, ktorí síce konzumujú obsah, no nezapájajú sa do diskusií ani nezdieľajú svoje názory, čím nezanechávajú digitálnu stopu. Tento jav nazývame tichou väčšinou. Výsledkom je, že diskusie na sociálnych sieťach môžu vytvárať dojem, že konkrétny názor je všeobecne prevládajúci, hoci často vôbec neodráža skutočné presvedčenia väčšiny spoločnosti.

Ak chcete pomôcť svojim blízkym lepšie pochopiť fungovanie sociálnych sietí, skúste im položiť otázky:

- **„Vieš, ako fungujú sociálne siete?“**
- **„Vieš, čo je cieľom spoločností, ktoré ich spravujú?“**
- **„Vieš, na základe čoho sa ti zobrazuje obsah, ktorý sa ti zobrazuje?“**

Naša hlavná rada znie: menej skrolovať, viac googliť! Spomaľte tempo pri konzumácii informácií a obmedzte čas strávený na sociálnych sieťach. Hľadajte informácie prostredníctvom vyhľadávačov a overujte si fakty. Zistite, či autor správy je odborník, ktorý sa téme venuje dlhodobo, a porovnajte jeho tvrdenia s inými zdrojmi.

KAPITOLA 2: AKO POCHOPÍŤ ĽUDÍ, KTORÍ VERIA HOAXOM?

V období kríz, ako je pandémia alebo vojna, sa konšpirácie šíria rýchlejšie, pretože poskytujú jednoduché a zdanlivo logické vysvetlenia, ktoré pomáhajú ľuďom zvládať strach a neistotu. Takéto teórie im umožňujú určiť vinníka a obnoviť pocit kontroly nad situáciou, čo je pre nich psychologicky uspokojivé.

Jedným z najdôležitejších psychologických javov, ktorý ovplyvňuje dôveru v dezinformácie, je efekt **konfirmačného skreslenia**

(confirmation bias). Ide o tendenciu vyhľadávať, zapamätať si a pripisovať väčšiu váhu informáciám, ktoré podporujú naše už existujúce názory, a zároveň ignorovať alebo zľahčovať protichodné fakty.

Ak niekto napríklad verí, že vakcíny sú škodlivé, bude sa zameriavať na články alebo videá, ktoré tento názor podporujú, a odmietať akékoľvek informácie, ktoré ho vyvracajú. Konfirmačné skreslenie posilňuje už existujúce presvedčenia, čím vytvára uzavretý kruh, z ktorého je ťažké uniknúť. Je to prirodzený mechanizmus mysle, ale môže nás ľahko zvestiť k nesprávnym záverom.

Ľudia, ktorí veria konšpiráciám môžu byť ovplyvnení aj inými kognitívnymi skresleniami, ako je tendencia **hľadať vzorce** tam, kde neexistujú, alebo sklon pripisovať udalostiam zámer, aj keď je to neopodstatnené. Ich myslenie môže byť viac intuitívne, čo znamená, že rýchlo akceptujú informácie, ktoré potvrdzujú ich predchádzajúce presvedčenia, a menej často zapájajú analytické uvažovanie. Táto tendencia ešte viac posilňuje spomínané konfirmačné skreslenie.

Sociálne faktory zohrávajú rovnako významnú úlohu. Konšpiračné teórie posilňujú pocit spolupatričnosti v rámci skupiny, ktorá sa vymedzuje voči **vonkajšej hrozbe**. Pre mnohých je viera v konšpirácie spôsob, ako si udržať pozitívny obraz o sebe a svojej komunite. Títo ľudia sa často cítia marginalizovaní, nedôverujú autoritám a médiám, a ich názory môžu byť poháňané pocitom krivdy voči spoločnosti.

Zaujímavé je, že osoby, ktoré veria v konšpiračné teórie, **nie sú vždy menej inteligentné**. Často ide o ľudí, ktorí majú nedostatky vo vedeckom myslení alebo pravdepodobnostnom uvažovaní. Prispievajú k tomu aj ich minulé presvedčenia, ako sú antivedecké postoje alebo viera v paranormálne javy. Tieto, ale aj mnohé iné faktory ich robia zraniteľnými voči manipuláciám. Je preto dôležité pristupovať k týmto ľuďom s rešpektom a toleranciou. Osočovaním a zosmiešňovaním sa nikam nedostaneme.

KAPITOLA 3: AKO KOMUNIKOVAŤ S ĽUĎMI, KTORÍ VERIA HOAXOM?

Veľa ľudí si myslí, že najlepším spôsobom, ako zmeniť názory blízkych, ktorí veria hoaxom, je poskytovanie dobrých argumentov. Častokrát to však nie je o faktoch alebo logike. Dôležité je **klásť otázky**, byť tolerantný, otvorený a dať druhej strane pocítiť, že ju nielen počúvate, ale aj sa ju snažíte pochopiť. Zároveň je dôležité povedať, že názory sa netvoria za deň a nemôžeme očakávať, že ich zmena nastane okamžite.

Ako ale začať? Úprimná a rešpektujúca komunikácia začína **aktívnym počúvaním**. To znamená, že sa sústredíte na to, čo druhá strana hovorí bez toho, aby ste ju prerušovali alebo okamžite reagovali. Umožnite im vyjadriť svoje obavy, pochybnosti a presvedčenia. Skúste pochopiť, odkiaľ ich názory prichádzajú - či už sú založené na emóciách, nedôvere alebo skúsenostiach.

Ak chcete viesť produktívny rozhovor, využite otvorené otázky, ktoré nenapádajú druhú stranu, ale vedú ju k **reflexii**:

- „**Ako si prišiel/a k tomuto názoru?**“
- „**Čo ťa presvedčilo, že je to pravda?**“
- „**Máš pocit, že existujú aj iné pohľady na túto tému?**“
- „**Čo by ti pomohlo pochopiť veci z iného uhla pohľadu?**“

Daniel Dennet: Láskavá kritika

Jedným z najlepších spôsobov, ako viesť konverzáciu bez konfliktu, je taktika **láskavej kritiky** podľa amerického filozofa Daniela Dennetta. Tento prístup vám umožní efektívne komunikovať, aj keď nesúhlasíte, a zároveň budovať vzájomný rešpekt. Zameriava sa na rešpektujúce vyjadrenie nesúhlasu, ktoré podporuje porozumenie a dialóg.

Princípy láskavej kritiky sú:

1. Presné a spravodlivé vyjadrenie názoru druhej strany

Skúste preformulovať názor druhej osoby tak presne a jasne, aby sama uznala:

- **„Presne tak, to je to, čo som chcel(a) povedať.“**
- **„Ak ťa správne chápem, myslíš si, že...“**
- **„Zdá sa, že pre teba je podstatné...“**
- **„Ak dobre rozumiem, tvoje hlavné argumenty sú...“**

2. Zdôraznenie bodov, na ktorých sa zhodnete

Poukážte na všetky spoločné názory alebo presvedčenia, a to najmä také, ktoré nie sú bežne zdieľané.

- **„Súhlasím, že je veľmi dôležité mať prehľad o tom, čo čítame...“**
- **„Máš pravdu, že niektoré zdroje môžu byť skreslené alebo zaujaté...“**
- **„Určite sa zhodneme, že všetci chceme mier...“**

3. Vyjadrite, čo ste sa naučili z ich perspektívy

Prejavte úprimný záujem a ukážte, že ste ochotní učiť sa z názoru druhej strany.

- **„Toto ma donútilo zamyslieť sa nad tým, že...“**
- **„Je zaujímavé, že si to takto predstavuješ, nikdy som sa na to tak nepozeral...“**
- **„Vďaka tebe som sa dozvedel o...“**

4. Predstavte svoj názor až na záver

Až keď druhá strana cíti, že ste ju pochopili a ocenili, je vhodné predstaviť svoj pohľad.

- **„Podľa mňa by sme to mohli vidieť aj inak, pretože...“**
- **„Chcel by som ti ukázať, čo som o tom našiel a prečo si myslím, že to môže byť inak.“**

- **„Možno to vidím trochu odlišne, ale rešpektujem tvoj názor.“**

Láskavá kritika vám pomôže viesť produktívne rozhovory bez konfliktov a zanechať dojem rešpektu a empatie.

Praktické kroky pri komunikácii

Tu sú niektoré užitočné stratégie, ktoré vám môžu pomôcť udržať konverzáciu konštruktívnu:

- **Udržujte pokoj:** Emócie často bránia produktívnej komunikácii. Ak sa cítite nahnevaní, pred odpoveďou si doprajte chvíľu na upokojenie.
- **Používajte „ja“ výroky:** Namiesto „Ty si úplne mimo“ povedzte „Mám pocit, že v tomto máme iný názor.“
- **Pýtajte sa na zdroje:** „Kde si to čítal/a?“ alebo „Vieš, kto túto správu publikoval?“
- **Pripomínajte spoločné ciele:** „Obaja chceme, aby naša rodina bola zdravá a šťastná, však?“

Zmena presvedčení je pomalý proces. Akýkoľvek pokus o okamžité „presvedčanie“ môže spôsobiť ešte väčší **odpor**. Je normálne, že sa diskusie nedokončia za jeden večer. Dôležité je ponechať otvorené dvere na ďalšie rozhovory a budovať dôveru.

Pamätajte, že cieľom nie je vyhrať diskusiu, ale otvoriť cestu k vzájomnému pochopeniu. **Ak dokážete ukázať, že ste ochotní počúvať a rozumieť, váš blízky bude pravdepodobnejšie ochotný zamyslieť sa nad svojimi presvedčeniami.**

KAPITOLA 4: AKO SI UDRŽAŤ VLASTNÚ MENTÁLNU POHODU A POKOJ?

Vzťahy a komunikácia s blízkymi, ktorí prepadli konšpiráciám alebo dezinformáciám, môžu byť emocionálne vyčerpávajúce. Prirodzene túžime pomôcť tým, na ktorých nám záleží, a prinavrátiť ich k racionálnemu pohľadu na svet, no často narazíme na prekážky, ktoré nás vyčer-

pávajú. Je dôležité uvedomiť si, že starostlivosť o vlastné duševné zdravie a pokoj je nevyhnutná nielen pre vás, ale aj pre efektivitu rozhovorov. Bez trpezlivosti a pokoja hrozí, že sa situácia ešte viac zhorší a vzťahy sa môžu oslabiť. Pamätajte, že zmena presvedčení je dlhodobý proces a jedným rozhovorom sa nezačína ani nekončí.

Nastavte si realistické očakávania

Pri komunikácii s ľuďmi, ktorí podľahli konšpiráciám, sa často stretávame s frustráciou, keď sa naše snahy neprenesú do okamžitých zmien v ich postojoch. Naše presvedčenia a názory sú formované dlhoročnými skúsenosťami, a preto ich zmena vyžaduje čas. Ak očakávate, že dokážete zmeniť názor blízkeho v priebehu jedného rozhovoru, pravdepodobne narazíte na sklamanie.

Sústredte sa na drobné kroky – ako napríklad vytváranie priestoru pre diskusiu, kladenie otázok či podnecovanie zamyslenia. Príkladom môže byť situácia, keď sa blízky začne rozprávať dávno vyvrátené konšpirácie.

Namiesto priamej konfrontácie môžete položiť otázku:

- **„Čo ťa presvedčilo, že je to pravda?“**

Prijmite, že zmena presvedčení je proces plný malých víťazstiev a drobných krokov vpred. Uvedomenie si tejto skutočnosti vám pomôže znížiť vlastné očakávania a udržať si vnútornú rovnováhu.

Praktizujte emočnú reguláciu

Diskusie o kontroverzných témach, ako sú hoaxy a konšpirácie, bývajú často nabité emóciami. Ak cítite, že začínate byť rozrušení alebo strácate kontrolu nad svojimi reakciami, zastavte sa. Doprajte si chvíľu na zhlboka sa nadýchnuť, uvedomiť si svoje pocity a pripomenúť si, že cieľom nie je „vyhrať“ debatu, ale zachovať vzťah a podporiť otvorenú komunikáciu.

Predstavte si napríklad rozhovor, v ktorom blízky človek vyjadruje presvedčenie, že vakcíny sú škodlivé. Namiesto rozhorčenia skúste odpovedať pokojne:

- **„Vidím, že ťa táto téma veľmi zaujíma. Môžeme sa spolu pozrieť na viac zdrojov a porovnať ich?“**

Keď sa naučíte regulovať svoje emócie, budete schopní viesť produktívnejšie diskusie. Navyše tým ukážete druhým, že aj zložité témy možno preberať s rešpektom a pokojom.

Vytvorte si hranice

Je prirodzené chcieť pomôcť svojim blízkym, no je rovnako dôležité stanoviť si hranice, ktoré ochránia vaše vlastné mentálne zdravie. Ak cítite, že vás diskusie vyčerpávajú alebo vyvolávajú napätie, skúste si nastaviť jasné limity. Napríklad môžete vopred upozorniť, že sa necítite na diskusiu o určitých témach, ktoré vás emocionálne zatažujú.

Hranice môžu byť formulované jasne, ale zároveň láskavo, napríklad:

- **„Chápem, že je to pre teba dôležité, ale ja sa necítim komfortne o tom hovoriť. Radšej by som sa zameral na niečo iné.“**

Stanovenie hraníc nie je prejavom ignorancie či odmietnutia, ale spôsobom, ako si zachovať vlastnú pohodu a zároveň zostať oporou pre svojich blízkych.

Akceptujte rozdiely

Jedným z najdôležitejších krokov pri komunikácii s ľuďmi, ktorí veria hoaxom, je akceptácia toho, že niektoré rozdiely vo vnímaní sveta môžu zostať. Nie každý vzťah sa dá úplne zblížiť a nie vždy dokážeme dosiahnuť zhody na každom faktickom detaile. Akceptácia týchto rozdielov vám pomôže minimalizovať frustráciu a zameria vás na pozitívne stránky vzťahu.

Napríklad, ak váš blízky trvá na presvedčení, že určitá udalosť bola výsledkom sprisahania, môžete odpovedať:

- **„Chápem, že to vnímaš takto. Naša perspektíva je odlišná, ale to nemení, že si vážim náš vzťah.“**

Akceptácia neznamená súhlas, ale schopnosť tolerovať odlišnosti, ktoré sú prirodzenou súčasťou ľudských vzťahov.

Starajte sa o svoje vlastné potreby

Zvládanie zložitých situácií si vyžaduje energiu, ktorú môžete získať

len pravidelnou starostlivosťou o seba. Nájdite si čas na aktivity, ktoré vám prinášajú radosť a pomáhajú odbúravať stres, ako je cvičenie, meditácia, čítanie či trávenie času s priateľmi. Takéto činnosti vám umožnia obnoviť duševnú rovnováhu a pripravia vás na náročné rozhovory.

Ak cítite, že ste emocionálne vyčerpaní, doprajte si prestávku od diskusií o kontroverzných témach. Je v poriadku povedať:

- **„Momentálne nemám energiu sa o tom rozprávať, môžeme sa k tomu vrátiť neskôr?“**

Pamätajte, že najlepším spôsobom, ako pomáhať ostatným, je udržiavať svoje vlastné fyzické a duševné zdravie.

Odpojte sa, ak je to potrebné

V niektorých prípadoch, keď sú vzťahy nadmerne zaťažujúce a nie je priestor na dialóg, môže byť najlepším riešením znížiť kontakt. Toto rozhodnutie nie je ľahké, no niekedy je nevyhnutné na ochranu vlastnej pohody. Ak znížite kontakt, zamerajte sa na budovanie vzťahov, ktoré vás podporujú a posilňujú.

Odpojenie neznamena trvalé zanechanie vzťahu, ale dočasnú pauzu na zotavenie a načerpanie síl. Pamätajte, že starostlivosť o seba vám umožní byť silnejší a empatickejší, keď to bude najviac potrebné.

ZÁVER A ZHRNUTIE

Zvládanie komunikácie s blízkymi, ktorí veria dezinformáciám, je náročný, no zároveň dôležitý proces. Vyžaduje si od nás trpezlivosť, schopnosť aktívne počúvať, empatiu a ochotu rešpektovať odlišné názory. Nejde len o nápravu mylných presvedčení, ale aj o zachovanie a budovanie vzťahov založených na dôvere a rešpekte. V tomto procese je nevyhnutné starať sa aj o vlastnú mentálnu pohodu a nezabúdať, že malé kroky a otvorené rozhovory môžu viesť k veľkým zmenám.

Pamätajte, že názory a presvedčenia sa netvoria za deň a rovnako tak si aj ich zmena vyžaduje čas a úsilie. Či už pôjde o empatické otázky, používanie láskavej kritiky alebo vedomé znižovanie napätia

v diskusii, každý krok správnym smerom má význam. Zachovanie pokojného a rešpektujúceho tónu počas komunikácie je kľúčom k tomu, aby boli vaše rozhovory konštruktívne.

Veríme, že po prečítaní tohto manuálu budete pripravení čeliť výzvam vianočných rozhovorov s ľuďmi, ktorí prepadli hoaxom, s väčším pokojom a istotou.

Spracovanie tejto kampane a manuálu by nebolo možné bez spolupráce s expertmi a psychológmi, menovite:

Daniel Milo, Jakub Goda, Tomáš Kriššák, Jakub Kobela, Vladimír Šnidl, Viktória Sunyik, Branislav Uhrecký, Vladimíra Čavojová, Peter Halama.

Chceli by sme poďakovať odborníkom za ich neoceniteľnú prácu a odborné znalosti, ktorými prispeli k našej kampane. Veríme, že rady a tipy, ktoré sme pre vás spolu pripravili, vám prispajú k príjemne stráveným sviatkom s vašimi najbližšími.

Pomohla vám niektorá z rád v tomto manuáli zlepšiť komunikáciu alebo vzťahy vo vašej rodine? Budeme radi, ak sa s nami podelíte o svoje skúsenosti alebo nám napíšete, čo vám pomohlo najviac. Zároveň by sme ocenili, ak tento manuál pošlete niekomu, o kom si myslíte, že by mu mohol byť počas Vianoc užitočný.

Tím Hoaxy a podvody vám týmto praje krásne a pokojné Vianoce bez hoaxov!

Text:

Martin Bruška

Odborná spolupráca:

Daniel Milo

bývalý riaditeľ Centra boja proti hybridným hrozbám

Jakub Goda

odborník na online komunikáciu

Tomáš Kriššák

odborník na strategickú komunikáciu a informačnú bezpečnosť

Jakub Kobela

komunikačný konzultant

Vladimír Šnidl

novinár Denníka N

Viktória Sunyik

vedecká pracovníčka SAV

Branislav Uhrecký

vedecký pracovník SAV

Vladimíra Čavojová

zástupkyňa vedúceho ústavu Centrum spoločenských a psychologických vied SAV

Peter Halama

vedúci organizačnej zložky Centrum spoločenských a psychologických vied SAV

Dizajn (obálka, DTP):

Jakub Kotúč

© Hoaxy a podvody, 2024.

Všetky práva vyhradené.

WWW.HOAXYAPODVODY.SK

**# ZASTAVME
HOAXY**